

Sosiaali- ja terveystieteiden ministeriölle
Lääninhallituksille ja maistraateille
Kuntien perusturva-, sosiaali- ja terveystieteiden lautakunnille

Helsinki, 15.5. 2008

Suomen muistiasiantuntijat ry:n kannanotto

Saako muistisairas ihminen valita omanlaisensa hyvän elämän?

Uudessa sosiaali- ja terveystieteiden ministeriön sekä Suomen Kuntaliiton julkaisemassa ikäihmisten palvelujen laatusuosituksessa todetaan, että ihmisarvoinen vanhuus edellyttää tietoisia arvovalintoja. Keskeisiä arvovalintoja ovat itsemääräämisoikeus, voimavarojen riittävyys, oikeudenmukaisuus, osallisuus, yksilöllisyys ja turvallisuus.

Laatusuositus on vanhuuspoliittisesti tärkeä asiakirja. Siinä julkilausuttu arvoperusta toimii tienviittana yhteiskunnassa tehtäville ikäihmisiä koskeville ratkaisuille ja toimille. **Suosituksessa nostetaan nyt ensimmäistä kertaa esiin muistisairaat henkilöt erityistä apua ja palveluita tarvitsevana ryhmänä.** Suomen muistiasiantuntijat ry pitää tätä merkittävänä askeleena kohti oikeudenmukaisempaa palveluajattelua, sillä muistisairaiden henkilöiden hoito ja auttaminen edellyttävät spesifiä osaamista, jota välttämättä ei vielä ole kaikissa ikäihmisille palveluita tuottavissa organisaatioissa. Asiakirjassa ei ole kuitenkaan pohdittu erikseen, millä tavoilla sellaiset arvot kuin itsemääräämisoikeus, osallisuus ja yksilöllisyys voivat toteutua muistisairaiden ihmisten kohdalla. Käytännössä he eivät läheskään aina voi päättää omasta elämästään tai vaatia yksilöllisiä palveluratkaisuja ja mahdollisuutta osallistua yhteisön toimintaan. Miten varmistetaan, että tulevaisuuden palveluissa heidän oma äänensä ja tahtonsa tulevat paremmin kuuluviin?

Kotona asumisen ensisijaisuus korostuu laatusuosituksessa. Koti mielletään usein henkilökohtaisen vapauden sekä omien arvojen ja arvostusten mukaisen elämän vertauskuvana. Koti voikin luoda muistisairaalle ihmiselle laitosmaista asumista paremmat mahdollisuudet valita omanlaisensa hyvä elämä. **Kotihoito ei kuitenkaan automaattisesti takaa laatusuosituksen arvojen toteutumista.** Kotihoitokin voi olla laitoshoidon tapaan holhoavaa. Toisaalta kodin seinät voivat huonossa tapauksessa eristää muistisairaahan henkilön ja häntä hoitavan läheisen muusta yhteisöstä ja tällä tavoin estää hänen omien toiveidensa, yksilöllisyytensä ja voimavarojensa toteutumisen.

Arvot konkretisoituvat toimintasuunnitelmissa ja talousarvioissa palveluiden määrällisiksi ja laadullisiksi tavoitteiksi, todetaan suosituksessa. Suomen muistiasiantuntijat haluaa painottaa, että **arvojen konkretisoiminen paperilla ei riitä, vaan niiden pitäisi konkretisoitua jokaisen autettavan ja auttajan arjessa.** Tähän tarvitaan uudenlaista palvelukulttuuria ja aitoa ammattilaisten ja asiakkaiden yhteistyötä. Organisaatiouudistukset tai ammattilaisten koulutus eivät välttämättä takaa arvojen siirtymistä käytäntöön, vaan työntekijöiden on saatava mahdollisuuksia oman toimintansa jatkuvaan tarkasteluun esimerkiksi työnohjauksen tai mentoroinnin avulla. Myös johtamisen kehittäminen on tässä keskeinen työkalu. Lisäksi tulisi tutkimuksen keinoin analysoida, miten poliittinen ja ammatillinen päätöksenteko eri tasoilla rajoittaa tai mahdollistaa muistisairaahan ihmisen omia valintoja. Muistisairaahan ihmisen koti on siellä, missä hän asuu vakituisesti. Myös pitkäaikaishoidossa olevilla muistisairaille pitää olla mahdollisuus yksilöllisiin valintoihin.

SUOMEN MUISTIASIANTUNTIJAT ry

Raimo Sulkava
Hallituksen puheenjohtaja

Marja Saarenheimo
Hallituksen jäsen

Kristian Miettinen
Toiminnanjohtaja

